

УДК 911.1 (477.84)

ХРІННИКІВСЬКЕ ВОДОСХОВИЩЕ ЯК НАЙБІЛЬШИЙ РЕКРЕАЦІЙНИЙ ОБ'ЄКТ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ

В. Худоба

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна*

Обґрунтовано рекреаційно-туристичний потенціал Хрінниківського водосховища, охарактеризовано географічне розташування, екологічну ситуацію, рибні ресурси, інфраструктуру діючого санаторію.

Ключові слова: водосховище, рекреаційно-туристичний потенціал, неорганізований відпочинок, рекреанти, навколишнє природне середовище.

На Волині традиційними місцями відпочинку у літню пору вважають північні райони області, багаті озерами та річками. Влітку населення південних районів Волинської і Рівненської областей, а також північних районів Львівської області, яке бажає відпочити у вихідні дні біля водойм, змушені долати до них чималі відстані.

Та лише за 30 кілометрів на південний схід від Луцька, на межі Волинської і Рівненської областей, розташоване Хрінниківське водосховище – місцевість з великим туристично-рекреаційним потенціалом (рис.1).

Рис. 1. Картографічне розташування Хрінниківського водосховища

У місці перетину р. Стир Волинської височини його долина суттєво звужується, утворюючи своєрідний каньйон, що було використано для будівництва водосховища Хрінниківської гідроелектростанції [1]. Водосховище збудоване у 1956 році (рис. 2). Ця рукотворна водойма має берегову лінію довжиною 37 км, площу дзеркала орієнтовно 1 600 га, об'єм води 52 млн м³, глибину біля греблі – 8–10 м, береги переважно пологі, лише місцями крутосхилі [4].

У 2004 р. під час досліджень вчені з Українського науково-дослідного інституту водогосподарсько-екологічних проблем (місто Київ) встановили, що води річки Стир на вході у водойму, безпосередньо у водосховищі та на виході з нього оцінюються за першим класом якості і є “відмінними”, “дуже чистими”.

Рис. 2. Фото Хрінниківського водосховища (вигляд з греблі)

Хрінниківське водосховище багате на рибу. Промислові косяки риб у водосховищі характерні для популяцій плітки (*Rutilus rutilus*), окуня (*Perca fluviatilis*), щуки (*Esox lucius*) та лина (*Tinca tinca*). У популяціях плітки, лина, окуня, щуки присутня значна частка особин, які мають допустимі до вилову розміри, що пов'язано зі сприятливою кормовою базою та іншими ознаками (період гниття рослин та верболозу, які були затоплені водою при заповненні водосховища у 1998 р., завершується; настає стабілізація іхтіоекологічної ситуації у водосховищі). Отже, у водосховищі можливий розвиток спортивного рибальства [3].

За період свого існування водосховище стало невід'ємною частиною навколишнього природного середовища. Водосховище є сприятливим об'єктом для літнього відпочинку – купання, риболовлі, катання на човнах та катамаранах. Отож влітку простежується великий приплив рекреантів на його узбережжя.

На березі водосховища у сосновому лісі розташований санаторій “Хрінники”. Санаторій має хорошу базу для відпочинку та лікування. Тут відпочивають та оздоровлюються діти, що постраждали від аварії на ЧАЕС. На території санаторію розміщено спортивний і тенісний майданчики. Є бібліотека, більярд. Широка алея простягається із лісу до берега Стиру, на чудовий пляж, забезпечений місцями для купання, накриттям від сонця та волейбольним майданчиком (рис. 3).

Та найголовніше в санаторію – це унікальні медичні послуги – грязелікування. Грязі Демидівського краю – єдині в Україні за своєю лікувальною та оздоровчою дією. Ними лікують такі захворювання, як хвороби опорно-рухового апарату.

Окрім того, санаторій відвідують із такими захворюваннями, як виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки в стадії ремісії, хронічний гастрит, коліт, ентероколіт, хронічний холецистит.

Рис. 3. Фото санаторію “Хрінники”

Лікують у “Хрінниках” склеродермію в неактивній фазі, хронічний пієлонефрит, захворювання нервової системи – залишкові явища енцефаліту, поліомієліту, мієліту, полірадикуліту, невралгії, а також такі недуги, як вібраційна хвороба і хвороба Рейно.

Однак зазначимо, що можливості санаторію обмежені. Він не в змозі забезпечити місцями для відпочинку усіх бажаючих. Власне тому тут розвивається неорганізований відпочинок населення.

Територія, на якій активно зростає приплив неорганізованих рекреантів, є недостатньо облаштованою, внаслідок цього тут спостерігається витоптування трав'яного покриву, засмічення узбережжя, що негативно впливає на навколишнє середовище.

Останніми роками навколо водосховища стрімко зростає хаотична забудова приватними будинками. Найсуттєвішим недоліком є відсутність генерального плану облаштування території. Другим суттєвим недоліком є також відсутність централізованої каналізаційної системи. Все це разом може згодом негативно позначитися на якості води у Хрінниківському водосховищі. Отож для збереження цієї рекреаційної перлини необхідно найближчим часом підготувати генеральний план забудови узбережжя Хрінниківського водосховища та вирішити проблеми централізованого водопостачання і водовідведення.

Важливе значення для раціонального використання Хрінниківського водосховища має не тільки збереження якості води, узбережжя, але й навколишніх природних територій та акваторій. Одним із пріоритетних заходів збереження навколишніх ландшафтних систем є організація РЛП “Берестечківський”. Тому на пограниччі Волинської височини і Малого Полісся на межі трьох адміністративних областей Волинської, Львівської та Рівненської пропонуємо створити регіональний ландшафтний парк “Берестечківський” з перспективою утворення на його основі національного природного парку [1; 2; 6].

РЛП “Берестечківський” у фізико-географічному відношенні охоплює пограниччя двох областей: Волинської височини і Малого Полісся, яке в субмеридіональному напрямі перетинається середньою течією річки Стир, а з заходу в неї впадає річка Судилівка, з південного сходу – річка Пляшівка. РЛПБ знаходиться в лісостеповій зоні, з поширенням в доісторичному минулому лучних степів і дубово-грабових лісів. Протяжність території парку із заходу на схід становить 30 км, з півночі на південь – 18 км. Площа парку перевищує 306 км², з яких 61% знаходиться в межах Волинської, 32% – Рівненської і 7% – Львівської областей [1; 6].

На зазначеній території ростуть зникаючі види рослин, які занесено до “Червоної книги України”. Серед них: баранець звичайний (*Huperzia selago*), вовчі ягоди пахучі (*Daphne sneogum*), зозулені черевички справжні (*Cypripedium calceolus*), латаття біле (*Nymphaea alba*), лілія лісова (*Lilium martagon*), любка дволиста (*Platanthera bifolia*), осока затінкова (*Carex umbrosa*), підсніжник звичайний (*Galanthus nivalis*), цибуля ведмежа (*Allium ursinum*). З рідкісних видів тварин тут трапляються: тхір степовий (*Mustela eversmanni*), борсук (*Meles meles*), видра річкова (*Lutra lutra*), горностай (*Mustela erminea*), норка європейська (*Mustela lutreola*). Щодо птахів, то це такі види, як сірий журавель (*Grus grus*), глухар (*Tetrao urogallus*), лелека чорний (*Ciconia nigra*), пугач (*Bubo bubo*), орлан білохвіст (*Haliaeetus albicilla*), сапсан (*Falco peregrinus*). З плазунів – мідянка (*Coronella austriaca*), а з класу земноводних – ропуха очеретяна (*Bufo calamita*). Усі перелічені види занесено до “Червоної книги України” [4; 5].

Створення парку сприятиме залученню інвестицій на облаштування баз відпочинку, туристичної інфраструктури, привабить туристів з Луцька, Львова, Рівного, інших міст України. А це, в свою чергу, надходження до місцевих бюджетів, нові робочі місця для жителів навколишніх сіл.

Відсутність у радіусі 50–75 км водних об'єктів такого типу робить це місце дуже привабливим для відпочинку. Для рекреантів можна організувати екскурсії на греблю та саму гідроелектростанцію, провадити екскурсії в історико-меморіальному заповіднику “Поле Берестечківської битви”, розташованому за десять кілометрів від водосховища.

Державний історико-меморіальний заповідник “Поле Берестечківської битви” створено на місці битви, яка відбулася 18–30 червня 1651 р. На вівтар свободи Україна поклала понад 30 тисяч найкращих своїх синів. Тоді на полях сіл Пляшева та Острів відбулася одна з найбільших битв другого періоду визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького проти польського поневолення. Головною його спорудою є храм-пам'ятник – Свято-Георгіївська церква, зведений за проектом В. Максимова. Ця триярусна церква-пам'ятник не має собі аналогів в Україні. На фасаді церкви – одноярусний іконостас із царськими вратами, над якими в

арці – картина “Голгофа” роботи І. Їжакевича. Унікальний пам’ятник, у якому поєднано риси українського бароко з архітектурою модерну (рис. 4).

Рис. 4. Фото георгіївського храму пам’ятника архітектури

У перспективі Хрінниківське водосховище буде рекреаційним об’єктом, який стане найпривабливішим місцем відпочинку населення великого трикутника міст: Львів – Луцьк – Рівне.

1. Кукурудза С. І. Природні та історико-культурні передумови створення РЛП “Берестечківський” // Мат-ли наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 22–24 вересня 2005) “Природа Полісся та прилеглих територій”. – Луцьк: Вежа, 2005. – С. 127–133.
2. Кукурудза С. І. Регіональні ландшафтні парки як ефективний засіб збереження біотичного різноманіття та культурно-історичної спадщини // Наук. записки Тернопільського державного педуніверситету імені В. Гнатюка: Сер. геогр. – 2004. – № 2 (Ч. 2) – С. 241–246.
3. Полтавчук М. О. Про наслідки іхтіологічного дослідження і заходи до охорони і використання рибного населення деяких малих річок правобережного Полісся УРСР // Проблеми малих річок України. – К.: Наукова думка, 1974. – С. 134–139.
4. Природа Волинської області / За ред. проф. К. І. Геренчука. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1972. – 147 с.
5. Природа Ровенської області / За ред. проф. К. І. Геренчука. – Львів: Вид-во Львівського ун-ту, 1975. – 156 с.
6. Худоба В.В. Регіональний ландшафтний парк “Берестечківський” у структурі природно-заповідного фонду Волино-Поділля // Європейська та євроатлантична інтеграція і транскордонне співробітництво / V Міжнар. наук.-практ. конф. студ., асп. і молодих науковців (Луцьк, 16 травня 2008 р.): В 2 т. – Луцьк: Вежа, 2008. – Т. 2. – С. 194–198.

A STORAGE POOL OF KHRINNIKI AS MOST REKREACIYNIY OBJECT OF VOLHYNIA SUBLIMITY

V. Khudoba

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenka St., 41, Lviv, 79000, Ukraine*

There is described rekreaciyno-touristical potential of the storage pool of Khrinniki, a geographical location, an ecological situation, fish resources and infrastructure of an operating sanatorium.

Key words: a storage pool, a rekreaciyno-touristical potential, an unorganized rest, a rekreanti, a natural environment.

ХРИННИКОВСКОЕ ВОДОХРАНИЛИЩЕ КАК НАИБОЛЬШИЙ РЕКРЕАЦИОННЫЙ ОБЪЕКТ ВОЛЫНСКОЙ ВОЗВЫШЕННОСТИ

В. Худоба

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
ул. Дорошенко, 41, г. Львов, 79000, Украина*

Обоснован рекреационно-туристический потенциал Хринниковского водохранилища, охарактеризованы географическое расположение, экологическая ситуация, рыбные ресурсы, инфраструктура действующего санатория.

Ключевые слова: водохранилище, рекреационно-туристический потенциал, неорганизованный отдых, рекреанты, окружающая естественная среда.

*Стаття надійшла до редколегії 10. 11. 2008
Прийнята до друку 09. 02. 2009*